

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

SPAIN CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
SUPPORT OF MODERN SCIENCE AND
INNOVATION**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi digital object
identifier

eoconf.com - from 2024

INTERNATIONAL CONFERENCE ON SUPPORT OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION: a collection scientific works of the International scientific conference – Madrid, Spain, 2026, Issue 5.

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian, Spanish,

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference «**INTERNATIONAL CONFERENCE ON SUPPORT OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION**». Which took place in Spain, 2026.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

EGA VA UNING IFODALANISH XUSUSIYATLARI

Andijon davlat pedagogika instituti

Pedagogika fakulteti Boshlang`ich ta`lim

yo`nalishi talabasi

Ne`matova Hamidaxon

Tel: +998943822080

E-mail: nematovahamidaxon@gmail.com

Annotatsiya:

Ushbu tezisdagi o'zbek tili sintaksisining asosi bo'lmish ega bo'lagining grammatik tabiati, mantiqiy va sintaktik vazifalari hamda ifodalanish usullari tahlil qilingan. Eganing bosh kelishidagi so'zlar, substantivlashgan birliklar (otlashgan sifat, son, sifat-dosh) va murakkab sintaktik qurilmalar orqali shakllanishi misollar yordamida qiyosiy o'rganilgan. Tadqiqot natijalari eganing kesim bilan moslashuv xususiyatlarini yoritishga xizmat qiladi.

Tayanch so'zlar: ega, bosh bo'lak, sintaksis, bosh kelishik, substantivatsiya, so'z birikmasi, mantiqiy ega, predikativlik.

Аннотация:

В данном тезисе анализируются грамматическая природа, логические и синтаксические функции подлежащего, являющегося основой синтаксиса узбекского языка, а также способы его выражения. На примерах сравнительно изучено формирование подлежащего через слова в именительном падеже, субстантивированные единицы (прилагательные, числительные, причастия) и сложные синтаксические конструкции. Результаты исследования служат для освещения особенностей согласования подлежащего со сказуемым.

Ключевые слова: подлежащее, главный член предложения, синтаксис, именительный падеж, субстантивация, словосочетание, логическое подлежащее, предикативность

Abstract:

This thesis analyzes the grammatical nature, logical and syntactic functions of the subject, which is the basis of Uzbek syntax, as well as the methods of its expression. The formation of the subject through words in the nominative case,

substantivized units (adjectives, numerals, participles), and complex syntactic structures is studied comparatively using illustrative examples. The research results serve to highlight the characteristics of the subject-predicate agreement.

Keywords: subject, main part of the sentence, syntax, nominative case, substantivization, phrase, logical subject, predicativity.

KIRISH

Gapning grammatik markazi va shakllanish asosi bosh bo‘laklar ierarxiyasiga tayanadi. Ega gapda harakat-holatning bajaruvchisi yoki belgi-xususiyatning egasi bo‘lgan shaxs va narsani bildiradi. Uning o‘ziga xosligi shundaki, ega boshqa gap bo‘laklariga tobe bo‘lmaydi, aksincha, kesim u bilan shaxs va sonda moslashish orqali gapning predikativlik markazini yuzaga keltiradi. Hozirgi o‘zbek tilshunosligida eganing nafaqat morfologik ifodalanishi, balki uning mantiqiy va grammatik mosligi, gap qurilishidagi konstruktiv o‘rni dolzarb tadqiqot yo‘nalishlaridan biri bo‘lib qolmoqda.

Ega gapda kim? nima? qayer? so‘roqlariga javob bo‘lib, asosan bosh kelishik shaklida keladi [1, 42-b.]. Uning ifodalanish imkoniyatlari tilning leksik-semantik qatlamlari bilan uzviy bog‘liq:

Morfologik usul bilan ifodalanish:

Otlar: Ega vazifasida keluvchi eng asosiy turkum. Bunda turdosh va atoqli otlar bosh kelishikda keladi. (Andijon – qadimiy shahar.)

Olmoshlar: Kishilik, o‘zlik, ko‘rsatkich, belgilash va so‘roq olmoshlari eganing eng faol ko‘rinishlaridir. Bunda kishilik olmoshlari gapda shaxsni ta’kidlash uchun xizmat qiladi.

Substantivatsiya (Otlashish) hodisasi:

Sifat, son, sifatdosh va ba’zan taqlid so‘zlar predmetlik ma’nosini anglatib, eganing o‘rnini bosadi [2, 115-b.].

Misol: "Kattalar gapirganda, kichiklar jim turadi." (Sifat). "Besh – a’lo baho." (Son).

Fe’ning funksional shakllari:

Harakat nomi (infinitiv) gapda sub’ekt ma’nosini ifodalab keladi. Bunda harakatning o‘zi tushuncha sifatida namoyon bo‘ladi.

Misol: "Vatanni sevmoq – iymondandir."

Sintaktik birliklar (Murakkab ega):

Ega faqat bir so‘zdan emas, balki so‘z birikmalari (izofali qurilmalar) va turg‘un birikmalar orqali ham ifodalanadi.

Misol: "O‘zbekiston yoshlari – yurt kelajagi." (Qaratqichli birikma). "Uning qo‘li ochiq." (Iboraning bir qismi sifatida).

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, ega gapning mantiqiy markazi bo‘lib, u gapning boshqa bo‘laklari bilan zanjirsimon aloqani boshlab beradi. Eganing ifodalanishida bosh kelishikdagi otlar ustuvorlik qilsa-da, tildagi boshqa turkumlar va murakkab qurilmalarning eganing funksional vazifasini o‘z zimmasiga olishi o‘zbek tili sintaksisining naqadar moslashuvchan va boy ekanligidan dalolat beradi. Eganing kesim bilan shaxs-son jihatidan moslashishi esa gapning butunligini va fikriy tugalligini ta’minlovchi asosiy grammatik vositadir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. G‘ulomov A., Asqarova M. Hozirgi o‘zbek adabiy tili. Sintaksis. – Toshkent: O‘qituvchi, 1987.
2. Mahmudov N., Nurmonov A. O‘zbek tilining nazariy grammatikasi. Sintaksis. – Toshkent: O‘qituvchi, 1995.
3. Sayfullayeva R. va boshqalar. Hozirgi o‘zbek adabiy tili. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2009.
4. Abdurahmonov G‘., Mamajonov S. O‘zbek tili grammatikasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 1996.
5. Nurmonov A. va boshq. O‘zbek tilining nazariy sintaksisi. – Toshkent: Fan, 2004

